

СРПСКИ СИОН

Год. XI

Број 12

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ВЛАСНИК

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК

Протопрезвитер Јован Јерemiћ

У Ср. Карловцима у недељу 25. марта 1901

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

По овлаштењу Његове Светости, православнога Архиепископа Карловачког, Митрополита и Патријарха српског, преузвишенога господина *Георгија Бранковића*, благоизволео је Његово Високопреосвештенство господин епископ Пакрачки *Мирон Николић* рукоположити свршенога богослова Душана Рајачића дана 11. (24.) марта о. г. за ђакона.

Његова Светост, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, *Георгије Бранковић*, благоизволео је ђакона Душана Рајачића дана 18. (31.) марта о. г. рукоположити за презвитера.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Студије и критика на психофизички монизам.

Докторска дисертација Дра Бошка Петровића.

(Наставак.)

Но јесте нешто у свима овим појавима, о којима смо до сада говорили, од

особите важности. Нарочито је од важности за нас рад ћелије у организму. Данас је опште позната ствар, да неке ћелије у животињском организму имају способности, да се саме крећу, да само извесну материју узимају за рану а другу штетну одбацују, и примивши ту рану, враћају се натраг на старо своје место и чине распоређење са дотичном раном. Ту способност имају и све живе ћелије (*Einzellige Wesen*)³ Те ћелије у животињском организму врше ту делатност непрестано са извесним планом и очитом *целу*, да одрже организам у животу. Шта можемо из овог факта извести? Та делатност се чисто механички врши, дакле без спонтаности, али се ипак не да механички разјаснити.⁴ Те ћелије имају ту задаћу, да вазда тако раде, да врше механички тај рад, али што је чудно овде, јесте, да тај чисто механички рад кулминира у резултату, који има свој план и сврху. Не само код рада ћелије, већ и код сваког другог чисто механичког рада свуд у при-

3 Bunge, Vitalismus und Mechanismus, стр. 5. и 7.

4 Bunge, Vitalismus und Mechanismus, стр. 10.

роди. Промотримо све те чисте механичке делатности редом: рад хелије при стварању савршеног облика у цвећу и мало час наведени рад; рад атома који кулминира код минерала у савршеним пропорцијама облика н. пр. код кварца, пирита и других минерала; за тим најчуднији и најзагонетнији појав те врсте: математска ексактност кретања небеских тела услед гравитације и ми видимо такав план, тако разумно распоређење и сврховитост (Zweckthätigkeit), да сво човечанство, од почетка лупајући главу о тој тајни над тајнама, ево још ни данас не може да је разуме.

Пошто појам механичког вршења тих делатности, као што се и дешава овде, искључује хилозоистичко и пантеистичко мишљење, као да ту душа и у најситнијем атому сама себе из себе развија и само други или савршенији облик себи даје, то је хилозоистичко тумачење одавде искључено. Сви ти појави разних делатности у васиони, који се чисто механички врше, али ипак са планом и разумном сврхом, принуђују нас да верујемо, да тим разумним планом у читавој васиони влада општи разум, највиша интелигенција. Тако смо са чисто природословног становишта принуђени на телеолошко становиште.

Хилозоисте као присталице теорије развића, одбацују телеологију. Они држе да се све у свету развија на основу природних сила. Хекел је на основу основног начела своје теорије о живој материји мислио, да је пронашао још од почетка људског филозофирања тражени кључ за тајну постања и развића. Жива материја, која се на основу у њој својствене душе, без утецаја неког екстра-мунданог Бога, као што он вели, сама из себе развија, у том свом развијању је продуцирала сву ову разноликост неорганског и органског света.

У том питању је Хекел од свију филозофа, који су до сада покушавали своју умну снагу на том проблему, од Талеса, Демокрита, па до Дарвина и Флармарионова романа земље, најлогичније направио план за решавања овог питања.

Да материја може сама из себе да ствара са оваким савршеним планом, као што га имадемо у васиони, то би са рационалистичког гледишта једино могуће и логички оправдано било под условом, да у њој живи разумни покретач. Хекел је са живом материјом мислио да је то постигао. Но то би сасвим логички било и логички је све дотле, док верујемо, да су природне силе спонтане и разумне. Но пошто је ово према нашем досадањем доказивању само претпоставка, али која не одговара истини, јер су природне силе сасвим механичке и неразумне, то механичко становиште у питању оваког разумног развића као што је ово у нашој васиони, губи тло. Нема сумње у природи се све врши механички — за наша чула, но према нашем доказивању у питању основног првог покретача, телеолошко становиште јесте једино оправдано пред умом и вером.

Хилозоизам, који кулминира у теорији развића, није нашао онај принцип, на основу кога би могао своју претпоставку потврдити а позитивно и логички сазнање јесте тамо, где се искуство са дедукцијом слаже.

Према томе хилозоизам није филозофски систем, он у себи садржи много контраста, које није у стању да споји у јединство. Отуд она неконзеквентност, која се највише опажа у Хекелову делу *Welträtsel*, где се исти натурфилософ труди, да на основу живе материје створи једно опште монистичко гледиште, у ком систему ће сваки појав, мисао и развиће у овој васиони наћи разумно решење. Појам о живој материји пре свега није створен на основу искуства; није то врховни појав, до кога су хилозоисте дошле на основу индукције, полазећи са појединих случајева и да се исти налази на крају низа свију закључака. Жива материја је априорно узет појам, из кога тек треба све дедуцирати.

Зато се из појма живе материје не да ништа доказати. Помоћу материје и у њој урођених и од ње не раздвојних душа, не да се апсолутно ни једна истина, ни један појав доказати, па ни психо-

физички појав. Јер прво је питање, на које би хилозоизам имао да одговори, наиме, како постаје свест и јединство те свести у човеку? Пошто сваки атом имаде своју душу, то онда сваки атом мора за себе да мисли и осећа — хилозоисте тако и уче — како је онда могуће да човек у својој души ипак имаде јединство у осећању и мишљењу, откуд јединство функције људске свести?

Као што видимо све нам то доказује, како хилозоизам не уме ни на једно питање да одговори. Хилозоизам као систем се не да никако спровести и пошто хилозоизам није у стању са гледишта монистичког ни психички појав да растумачи са својом живом материјом, то хилозоизам није психофизички монизам.

Да се хилозоизам не може као монистички систем спровести, доказује нам и сам Хекел у уводу свог гласовитог дела. Он тамо вели, да се његов дугогодишњи план, да на основу теорије развића изведе монистички систем, неће остварити. Те речи је Хекел ставио напред на уводном месту, но ми држимо да је томе место на задњем листу тог дела, јер то је уверење Хекелово, до кога је дошао када је сву своју умну снагу утрошио у тај рад и када се на крају тог рада уверио о немогућности свог плана. Но Хекел ипак верује у своју мисао. Верује — велимо. Вера је задње прибежиште и ренегата и стараца. Старац Хекел не може да себи огорча последње часове свога живота са уверењем, да је свој живот у немислен рад утрошио.

Ми смо напред истакли, да хилозоизам кулминира у теорији историјског развића, која тежи да престава читаво развиће у васионе из „природних“ чињеница. Пошто та теорија није нашла позитивног ослонаца у живој материји то онда настаје питање, како стоји у опште са том теоријом развића и њезиним закључцима на психофизичком пољу? Ми овде не можемо опширно говорити о теорији историјског развића, јер тај предмет захтева специјалну обраду на врло широком темељу. За нас је ово питање само толико од интереса у колико хило-

зоизам хоће помоћу теорије развића да растумачи постепени постанак људске душе из једноставног принципа. Па да видимо у колико тај монизам душе и тела почива на позитивним историјским чињеницама.

Присталице теорије развића изрично веле, да податке за теорију историјског развића даје на првом месту палеонтологија, за тим животињска географија, упоредна анатомија и упоредна историја развића.⁵ За доказивање помоћу палеонтологије (палеонтологија је наука о изумрлом биљу и животињама), вели Хертвиг, могло би се једино рећи, да се приближује оном што се зове директним доказивањем, но вели исти зоолог даље — и у доказивање на основу палеонтологије увлачи се *хипотетски елементи*. Палеонтолог Хернес⁶ (Hoernes) одмах на уводном месту свог чувеног дела изражава сумњу, да ће палеонтологија због свог непотпуног материала у опште икада моћи служити идеалним сврхама, према томе и теорији историјског развића. Хернес⁷ наводи много примера, како је палеонтологија давала повода многим заблудама и наводи безброј таквих примера, па изриче да се ни у будуће не нада бољим резултатима на основу мршавих дата, које палеонтологија пружа. А и сам Хертвиг (стр. 27) признаје, да се теорија историјског развића мало имаде надати од палеонтологије.

Тако се изражавају и сви остали трезвенији природњаци о палеонтологији, „која се једина приближује том што се зове директним доказивањем у корист теорије развића. Пошто је и тај најсигурнији ослонац теорије развића кроз хипотетичке природе, ми се на овом месту не можемо упуштати у критику осталих напред наведених дисциплина, на које се позивају присталице теорије развића, већ идемо у даље критиковање.

Како онда стоји са историјским датама, која Хекел наводи за доказ теорије? Пошто теорија развића у смислу како је хилозоисте свађају, није нашла

⁵ Hertwig, Lehrbuch der Zoologie, Aufl. III. 1895. стр. 26.
Хертвиг је професор зоологије на берлинском универзитету.

ни у каквому „природном“ начелу осло-
нац својој теорији, онда би требало изаћи
бар са историјским доказима на среду.
Има ли таквих? Палеонтологија каже
да их нема. Но Хекел ипак види такве
у ископаним фосилима. Најславнији и
најинтересантнији фосилни проналазак,
вели Хекел,⁸ јесте скамењени човеко-
мајмун на Јави кога је холандски во-
јени лекар Евжен Дибоа (Dubois) 1894.
године ископао, многоспомињани Pithecan-
thropos erectus. Он је саиста многотражени
„missing link“ „das fehlende Glied“ у низу
примата, који директно доводи човека у
свезу са мајмуном и тиме доказује порекло
човеково од мајмуна, а порекло човечије
душе од мајмунове. Тако мисли Хекел.

На овако категоричко тумачење Хе-
келово, које, када завиримо у механизам
његовог прављења закључака, видимо да
није ништа друго, доли увлачење и Pi-
tekanthroposa у недоказану и својевољну
формулу монистичког система. На основу
тог скамењеног мајмуна са Јаве са по-
узаношћу можемо само толико тврдити,
да Pithecanthropos erectus сведочи, да је
изумрла једна врста мајмуна, која је може
бити публику какове зоолошке баште
каковог цара на истоку у оно давно доба,
из кога немамо никаквих зоолошких бе-
лежака, врло пријатно забављала; на даљу
забаву Хекелу можемо и то рећи, да је
Pithecanthropos erectus „можда“ и најсавр-
шенија врста мајмуна и човеку најближа
врста. Свако друго тумачење јесте за-
кључивање без позитивних премиса, које
може само шкодити угледу филозофије, у
чију одбрану ево и Хекелово закључивање
као нефилозофско и ненаучно одбијамо.

У Pithecanthropos erectusu теорија ис-
торијског развића нема никаквог ослоња,
нити историјског податка. Вирхов⁹ (Vir-
chow) поред Дибоа Рајмонда, један од
најтрезвенијих природњака нашег доба,
овако се изражава о теорији развића:
Ми не познајемо ни једну позитивну чи-

њеницу, која би нам доказала, да се
generatio aequivosa икада десила. Сваки
онај, који је то тврдио да је то видео,
био је од самих природњака сузбијен.
Вирхов, који се у свом споменутом делу
бори за право и слободу науке у слободној
немачкој држави, вели даље: По стварно
и позитивно морамо признати, да још
постоји општа граница између човека и
мајмуна. И онда овако закључује: Ми
не можемо учити, ми не можемо за теко-
вину знаности прогласити, да је човек
постао од мајмуна или ма од какове друге
животиње.¹⁰ Ми пак на ово надовезујемо:
нити се човечија душа развила из душе
мајмунове, јер када теорија историјског
развића нема позитивних дата, то онда
нема ни права оваке закључке правити.

Теорија историјског развића, коју хи-
лозоисте узимају да на њој базирају своје
монистичко становиште, до данас није
пронашла ни једног историјског податка,
нити ће га икада моћи пронаћи за своју
потврду. Она се базира на пуким ком-
бинацијама, док се од једне историјске
дисциплине тражи позитивна историјска
грађа. Теорија историјског развића је
према томе, историјска дисциплина без
историјских истина.

Као што хилозоизам није могао да
даде теорији развића „природну“ чиње-
ницу, на којој би се ова могла базирати,
исто тако теорија историјског развића не
може служити за доказ основном начелу
хилозоизма, да је материја жива и да
се ова сама из себе развија. У хилозо-
истичком систему једна захтева другу,
но пошто би најпре једна морала бити
позитивна, да може другој служити за
доказ, а пошто то ни једна није, то се
доказивање креће у кругу.

Ми смо тиме доказали, да ни задње
конзеквенције хилозоизма у погледу мо-
нистичког порекла душевних појава, не
налазе ослоња ни у теорији историјског
развића, и констатујемо, да хилозоизам
то није у стању, и изводимо наш крајњи
закључак, да хилозоизам као ни матери-
јализам није психофизички монизам.

(Наставиће се)

10 Virchow, Die Freiheit der Wissenschaft in modernen
Staat. стр. 81.

6 Hoernes, Elemente der Paläontologie 1898. стр. 1.

7 Ibid. стр. 5.

8 Haeckel, Die Welträtsel, стр. 99.

9 Virchow, Die Freiheit der Wissenschaft in modernen
Staat. стр. 20.

Проповед на Цвети.

„Осана! благословен који иде у име Господње, цар Израилев“. (Јов. 12. 13.)

Што ли се то Јерусалим узбунио, што је узаврео? Каква је то граја, каква вика? Од куд та радост, од куд то весеље? За што су те хаљине по путу побацане; за што држе људи у рукама финикове гранчице? Кога то изгледају, кога чекају? Ко то долази, ко то у Јерусалим улази? — Тако би се, љубазни моји, питати морали, да смо се на неколико дана пре пасхе, а последње године земног живота Христова нашли у Јерусалиму те чули, како народ кличе, и видели шта људи чине.

Судећи по клицању народа рекли бисмо, долази — цар, јер се непрестанце чује и разлеже радосно, а громогласно: „Осана, цар Израилев! Осана, цар Израилев!“

Но да смо и ми изишли на ону улицу, Јерусалимску, којим ће цар тај проћи, и да смо га дочекали и видели, а ми би се чудом зачудили, а у чуду запитали: то ли је цар — цар?! Тако долази и улази — цар?! Та ако је то цар, а где му је царска свита пратња господска? где ли су му царске, златне кочије? где ли су му бесни хати, лаки коњици, па да златним кочијама загрме улицама Јерусалимским? Па где ли му је богата, златоткана царска одећа, где ли круна сјајна?

Свега тога нема, ништа се од тога видети не може. Шта више гледајући га, ми не само да бисмо рекли, да он није цар, него бисмо и то помислити морали, да он није баш ни мало имућнији човек, јер тако кротко, тако скромно, тако понизно не би ушао у Јерусалим ни један обичан, мало имућнији човек, а камо ли — цар?!

Па то да је — цар?!

Не, не! то цар није, то цар бити не може.

Па ипак — цар је то; цар беше то, који је тако кротко, тако смерно, тако понизно улазио и ушао у Јерусалим, и кога је народ тако радосно дочекао и весело га поздрављао, и испред кога је хаљине своје по путу простирао. Али то

није, не беше цар земаљски, као што је то и сам потврдио рекав: „царство моје није од овога света“. (Јов. 18. 36). А што је тако хтео ући, па и ушао у Јерусалим, то је од туда, што је сâм рекао да ће тако „доћи кћери Сионовој“, да ће тако ући у Јерусалим. На неколико стотина година пре доласка свога рекао је он преко слуге свога, пророка Захарије: „Радуј се много, кћери Сионска, подвинуј, кћери Јерусалимска: ево цар твој иде к теби, праведан је и спасава, кротак и јаше на магарцу и на магарету, младету магаричину“. (9. 9.)

Необичан је, силан је цар то, силнији од најсилнијих; још такав цар није на земљу крочио, још такав господар није међу људма ходио. То је цар над царевима, господар над господарима.

А да је то доиста необичан, силан цар; да је то свакако цар над царевима и господар над господарима, сведочи то, што је њему: „небо престол, а земља подножје ногама његовим.“ (Дела 7. 49). Има он кола, коње и пратњу, какове ни најсилнији цар земаљски нема, и имати не може. „Облаци небески“ — кочије су његове; силни ветрови — лаки коњици, (Псал. 104. 34), а мноштво анђела — пратња је његова. Могоао је он доћи царски, у сили и слави, па у пратњу са собом повести „више од дванаест легеона анђелâ.“ (Мат. 26., 53.) „Лице је његово светло, као сунце“, светлије и од најсјајније круне царске; „а хаљине су му беле као снег“ (Мат. 17. 2.), лепше и од најскупоценије хаљине највећег господара земаљског. — Јест могао је и тако доћи, али он тако доћи не хтеде, јер би га тада познали, јер би од њега задрхтали непријатељи његови, те би пред њим ничице поладали, па му ноге грлили а стопе љубили.

Но он је требао бити гоњен, злостављен, мучен, убијен, јер је то од њега захтевала правда, јер је то захтевао — Бог. И он је дошао да испуни вољу, жељу очину; па је дошао кротко, смерно и понизно за то, да га непријатељи његови не би познали, него да би му се до миле воље наругали, да би га се најгрозније намучити могли.

Но, љуб. моји, гледајући како народ Јудејски радосно и весело дочекује Христа, како у миљу и раздраганости скида са себе хаљине своје, па их стере по путу, којим ће Христос проћи, и слушајући, како синови изабранога народа Божјега одушевљено кличу и поздрављају онога, који му је и многа, а и велика добра учинио — ко би могао само и помислити, а камо ли рећи и веровати, да ће тај исти народ, ти исти људи, кроз два кроз три дана вући Христа на суд и предати га Пилату са жељом, да се распне! Ко би могао и помислити, а камо ли рећи и веровати, да ће тај исти народ, ти исти људи, који данас весело и радосно кличу: „Осана, Осана, цар Израиљев!“ — сутра — прексутра одрећи се цара свога и громко довикивати Пилату: „узми, узми, распни га“. (Јов. 19. 15).

Невероватно, али је тако; горка и жалосна, али сушта истина!

Кад су Јудеји довели Пилату свезана Христа, те од њега захтевали, да Христа распне, Пилат их упита: „зар цара вашег да распнем?“ а они одговараше: „ми немамо цара, осим ћесара“. Кад их је Пилат запитао: „а какво је зло учинио? Они место да наведу узрок, место да рекну учињено зло, да му кажу кривицу, само „из гласа викаху: узми, узми распни га!“ А кад је Пилат, знајући, да је Христос невин, узео воду, те пред свима опрао руке говорећи, „ја нисам крив у у крви праведника овога, ви ћете видети,“ а они сви одговарајући рекоше: „крв његова на нас и на децу нашу“.

Ето, шта чинише и учинише синови изабранога народа Божјега „цару Израиљевом“.

Но чујте, љуб. моји, како благо, како нежно коре Христос Спаситељ Јудеје, са колико љубави жали се он на синове Израиљеве, а на уста, невесте своје, цркве православне: „Људи моји! шта сам вам учинио? Или чиме сам вас увредио? Вашим слепцима сам очњи вид повраћао; тешке болнике ваше болести сам ослобђавао, човека, који је болешћу привезан био за постељу своју, са постеље сам подигао. — Људи моји! шта сам вам учи-

нио? или шта ми враћате? За мачу — коју сам вам с неба слао, док сте кроз пустињу путовали — дајете ми жуч; за воду — коју сам вам из камена пустио — појите ме оцтом (сирћетом); место да ме љубите и волете, а ви ме мукама мучите, на крст прикивате!“

Доиста велика и беспримерна неблагодарност према добротвору свом!

А за што се народ тако нагло, за тек неколико дана променуо? ко је и шта је томе узрок?

Неколико непријатеља Христових дошанули су народу, да Христос „квари закон“, и да се издаје за сина Божја.

Па и ако је сâм Христос рекао и народу јавно посведочио, да он „није дошао, да поквари закон“, него баш на против, „да га испуни“; и ако је исти народ тај, гледајући необична и чудна дела Христова, признавао и исповедао, да „никад таково што видео није“, те говорио и проносио глас, „да је Бог походио народ свој“; ипак се људи ти од непријатеља Христових завести и обманути дадоше, те Христа на смрт осудише.

Но, љуб. моји, тако је било некад; тако су чинили безбожни Јудеји. — А како је данас? Шта чинимо данас ми, ученици Христови?

На жалост, ни ми нисмо много, а скоро ништа бољи од безбожних Јудеја; и ми смо слаби и колебљиви; и ми се љуљамо и заносимо баш као и оно по ветру слаба трска. И ми смо у стању данас оно кудити, што смо јуче хвалили; и ми ћемо данас оно ногама газити, што смо јуче до неба уздисали, у звезде ковали!

И ми брзо и лако, радо и весело трчимо у оно друштво, које устаје и виче на овог или оног брата свог, а нит' знамо, за што, ни кроз што. Доста нам је то, да нам само когод за некога пришане: ово је рђав, непоштећ човек, он је то и то урадио, ово или оно згрешио — и ми ћемо на тог човека викати, тог човека гонити, том се човеку светити, и не питајући и не разбирајући, да није, можда, онај човек устао, и на другога, на брата свога викати почео, из какве мржње, злобе и пакости, а баш и из какве освете.

Па кад ми устајемо и вичемо на неког човека на брата свога онда, код поуздано не знамо, је ли он доиста кривац; него тек мислимо, или нам баш не изгледа, да је он кривац: да шта би — тужан-јадан — радили онда кад би имали пред собом засведочена кривца? О, тешко би било човеку томе. Та ми бисмо га протерали, ми бисмо га жива у земљу отерали.

Е па рецимо: јесмо ли бољи од Јудеја? Јесмо ли људи, јесмо ли Срби, јесмо ли браћа, јесмо ли — Хришћани?

А шта нам и како нам баш и са познатим, осведоченим грешником чинити ваља, нека нам каже сам Господ наш, Исус Христос.

Један пут доведоше пред Христа грешну жену па му рекоше: „Учитељу! ова је жена сад у прељуби ухваћена, а Мојсије нам у закону заповеда, да такове камењем убијамо; а ти, шта велиш?“ Знајући Христос да хоће да га кушају, учини се, као да није ни чуо, шта му они говоре, него се саже доле и стаде писати прстом по земљи. Непријатељи Христови помислише, да су га у неприлику и забуну довели, те не зна, шта ће да им одговори, с тога стадоше наваљивати на Христа, да им каже, шта — по његовом суду — треба радити са том грешницом. Тада се Христос исправи и рече им: „Који је међу вама без греха нека први баца камен на њу“, а за тим се и опет саже, и писаше по земљи. Погођени и застиђени тим изненадним одговором, јер осећаше сваки своју грешност, непријатељи Христови стадоше се један по један удаљавати, тако, да остаде сама жена. Тада се Христос и опет исправи и рече: „Жено! а где су они, што те тужаху? Ни један те зар не осуди?“ А жена покајана и радосна одговори: „Ни један, Господе“. А Христос јој рече: „Ни ја те не ћу осудити, иди, и од сада — више не греш.“

Да лепе науке, да дивна примера!

Христос, безгрешни човек, Бог који срце познаје, не осуђује, већ опрашта жени грешници; чак ни књижевници, ни Фарисеји не ће да се баце каменом на грешну жену, јер знају јер осећају да

су грешни. — А ми? И ако смо пуни и препуни греха — само кад би могли, само кад би смели каменом би се бацили, камењем би засули брата свог, баш и онда, кад му погрешке и кривице добро и не знамо, него тек онако, из мржње и освете, злобе и пакости!

Ала смо ниско пали; ала смо грдно заблудели, ала љуто Богу грешимо!

Један св. отац, један учитељ црквени између другог и овако се Богу молио: „Господе! дај ми да гледам моје грехе, па да не осуђујем брата свога.“ Па, љуб. моји, и ми се тако молимо, и ми тако радимо: загледајмо прво у себе, у своју душу, па кад видимо и сазнамо, да смо и колико смо грешни, а ми тада не ћемо смети осуђивати баш ни грешнога брата свога. Ако је „у оку брата нашега балван“, а у нашем тек „трун“, извадимо прво тај „трун“ из ока свога па ћемо тек онда, моћи vadити „балван“ из ока брата својега; или што је још и грђе и горе са „балваном“ у оку свом vadити „трун“ из ока брата свог.

Та, љуб. моји, кад ми не можемо ни толико да се уздржимо, те да не устајемо, не вичемо и не осуђујемо брата свога онда када нам он никаква зла учинио није; него на брата свога вичемо, брата свога осуђујемо или из мржње, злобе и пакости, или поводећи се за другима, јер и други људи на њега вичу, њега осуђују, па нека смо и ми у „друштву“ ма и „неваљалих људи“, да како ћемо испунити ону Божју заповед: „љубите непријатеље своје, благосиљајте оне, који вас куну, чините добро онима, који вас мрзе, и молит се Богу за оне, који вас гоне?“ О како смо за извршење те Божје заповеди и одвише слаби; како смо од такве љубави и одвише удаљени!

Љубазни Хришћани! Христос Спаситељ, који је на данашњи дан тако кротко, тако смерно, тако понизно ушао у Јерусалим, доћи ће још један пут на земљу, али „у свој сили и слави, са свима светима анђелима својима“, а доћи ће, да суди свету, да даде свима и свакоме, што је заслужио.

И тешко свакоме човеку, који га тада

не буде срео — не са гранчицама финиковим — него са гранчицом мира; а јаој сваком човеку, који му тада не буде подастро — не хајину — него „срце скрушено и поништено,“ срце просто и чисто, срце, које није знало мрзити, злобити и пакостити, викати, осуђивати и светити се, него срце, које је само знало Бога поштовати, брата љубити, а грешнику праштати. — Јест, тешко тада сваком таком човеку, јер ће га Христос Спаситељ, праведни судија судити и осудити: „баћиће га у таму најкрајњу, где ће бити плач и шкргут зуба.“ — Амин. —

Ј. Ј. С.

Преглед црквених уредаба о светим тајнама.

С руског превео и допунио: Ст С. Илић.

1. Крштење и миропомазање.

(Наетавак.)

Опћа правила о свршавању миропомазања.

Тајна миропомазања врши се помазивањем делова тела човечјег освећеним миром, што се обавља иза крштења уз произношење речи: „Печатъ дара Дѣха свѣтаго“, чиме се изражава то, да је верни испуњен благодатним даровима Светога Духа и да је утврђен у духовном, хришћанском животу.¹

У апостолска времена тајна ова се свршавала полагањем руку, чиме се манифестовало преимућство апостолске власти у томе погледу. У осталом у апостолским посланицама налазимо тврдња, да је и помазивање, видљиви знак невидљиве благодати Светога Духа (Дјej. 8, 17, 19, 6. Јевр. 6, 1. 2. П Кор. 1, 21, 22., 1. Јoан. 2, 20). Црквени учитељи првих векова говоре уједно и о помазивању и о полагању руку, али ипак много више о првоме.² Источна Црква је постојано признавала само помазивање за најглавније и неопходно дејство при овој светој тајни. Тако је утврђено и на старим како васељенским тако и поместним

¹ Прав. испов. д. 1. пит. 104. Правосл. катихизис. о миропомазању.

² Клим. Алак. Quis dives salvus § 40, et Strom. lib. 2, § 8. Тертул. de bapt. cap. 7. Св. Кирилјан, ep. ad Jubaianum 73. — Св. Кирил. Јерусал. mystag. 3. § 1, 3, 6, 7. cf. Constit. Apost. 7, 22. Ориген: comment. ad Ephes. cap. 6. opp. t. 4. Св. Григорије Богослов: О крштењу сл. 40. Августин de bapt. 3, 16. et contra Petilian 2, 104. sl.

саборима (П. вас. 7. VI. вас. 95. Лаодик. 48. карт. 6).

Речи, које се изговарају при мазању делова тела и које изражавају снагу ове тајне, налазимо у правилима другог васељенског сабора, који и сам примећује, да своју одредбу излаже *по древноме начину и обичају*, — дакле по предању из првих времена Хришћанства (П. вас. 7). И заиста оне су апостолски израз (2. Кор. 1, 21, 22). Реч *печат* (σφραγίς) у опћој је употреби код свију црквених отаца, где се говори о тајанственом миропомазању.

Миропомазање је неопходно потребно свима који се крсте, како одраслима тако исто и деци (Лаод. 48). Ова се тајна не понавља. Материја тајне миропомазања мора бити мирисаво миро, које је сачињено од одабраних трава, масти, и уља. Миро освећује епископ.³

Свештеници су дужни пазити на то, да у повереним им храмовима вазда буде довољно светог мира, да се оно чува у светој олтару са свима почастима и обазривошћу која приличи такој светињи, и да га не дају у руке не посвећенима.

У нашој овопредеоној Цркви, по указаној потреби — својим путем и начином — згошљава и освећује свето миро свагдањи митрополит-патријарх, и раздаје га осталим обласним архијерејима, који га опет разашају подручним им Црквама.

а.) *О лицима која свршавају тајну миропомазања.*

У саставу тајне миропомазања разликујемо два дејства; 1.) освећење самога мира и 2.) употреба мира у св. тајни, односно свршавање тајне над верним. По установама православне Цркве, светити миро може само епископ⁴. Основа овога лежи у томе, што је свето миро оруђе и печат благодатних дарова Светога Духа; али се дари Св. Духа чувају у Цркви само посредством непрекидног пријемства (наследства) од светих апостола, а преко њихова рукоположења, а то наследство — тим начином — припада искључиво епископима. Само полагање руку, путем којег се у апостолска времена предавала верним благодат Светога

³ Прав. испов. пит. 105. — Књ. о дужн. свешт.

⁴ Карт. 6. — Правосл. испов. пит. 105. — Прав. катих. — Исповед. иатр. чл. 10.

Духа, — као што сведочи књига о делима апостолским — беше искључиво преимућство најодабранијих апостола (дванаесторице), а они су то право тајинственог полагања руку предавали само од њих рукоположеним епископима, те тако ни у апостолској Цркви не могаху рукополагањем предавати благодат Светога Духа другима она лица која не имађаху епископска сана (н. п. Филиц).⁵ Презвитер је по благодати свештенства такође раздавач духовних дарова, али не изворни и самостални но посредни, јер он и сопствену благодат свештенства не добија независно, већ посредно преко епископа, те због тога он ни другима не може духовне дарове непосредно предавати, него само путем срества која су у ту сврху од епископа освећена. Тако он може свршавати тајну евхаристије само на престолу (односно антиминсу) од епископа освећеном; тако исто он сам не може осветити ни миро као оруђе благодатних дарова Светога Духа, већ га може само употребљавати пошто је оно од епископа освећено. Овакав беше вајкадашњи поредак у Цркви⁶. Православна Црква у осталом никада није бранила презвитерима да употребљавају свето миро при св. тајни миропомазања, односно да врше ту тајну. У књигама Апостолских Устанаова читамо ово: „Ти, епископе, или ти презвитере, прво помажи узем, затим крсти водом и на послетку запечатити миром.“⁷ Истина, да су у првим вековима и само помазивање миром уз полагање руку вршили сами епископи, али то беше тада с тога, што су у оно доба у опште све тајне већином вршили епископи, а презвитери су им само помагали, те су и само крштење вршили по дозволи епископској или у одсуству ових.⁸ Овим се није негирало сопствено право презвитера на вршење тајана. Световњаку се ни у каквом, па ни у смртном случају не дозвољава икога помазивати светим миром.

У овом погледу западна црква не учи истоветно са црквом источном. Вршење тајне миропомазања (код римо-католика — confirma-

tio) сматра западна црква за искључиво право епископа.⁹ И ако се она гледе тога с правом позива на пример светих апостола, — које у служби и достојанству наслеђују епископи — којима је као што рекосмо искључиво припадало право полагања руку, ипак за то ни православна Црква — што је у осталом очевидно — не обара апостолска права епископскога сана, јер и она само право освећења мира приписује искључиво епископима, а презвитерима дозвољава само помазивање њиме. Патријар Фотије, корећи римску цркву због одступања од васељенске Цркве, говори овако: „Уче, да презвитери не смеју помазивати крштене миром, јер то право припада по закону епископима. Али где је тај закон? Ко га је написао? Да ли апостоли или оци? Или је то опредељено каквим год сабором? Где и када је о том било говорено и ко је то потврдио? Осим тога, ако свештеницима није дозвољено помазивати, то им није слободно вршити ни друге тајне.“¹⁰ Ни општи обичај црквени не иде у прилог овога начела западне цркве, шта више и у њој самој, појавило се оно као мишљење доцнијих времена. Из правила западних сабора, пре Тридентског, не налазимо позитивне забране, да презвитери не смеју помазивати, док међу тим има дозвола за помазивање.¹¹ На Флорентинском сабору римљани нису могли побити доказе источних преставника у погледу ове ствари; шта више папа Евгеније IV. који је присуствовао на томе сабору, у својем декрету Јерменима пише ово: „Апостолска столица, из уважања достојних разлога, разрешава да и прост свештеник може свршавати тајну утврђења (confirmationis) освећеним од епископа миром.“¹²

(Наставиће се)

⁹ Concil. trident, sess. 7. can. 3. — Ib. sess 23. can. 7. — Cath. rom. 2. 3. 13.

¹⁰ Photii epist. encycl.

¹¹ Сам Тридентски сабор призивајући седмим правилом својим епископа — *ministerium confirmationis ordinarius*, не искључује тиме да презвитера не сматрамо барем за *ministerium extraordinarium*.

¹² Collect. concil. Harduin t. IX. p. 438. — Полазећи са тога становишта, да је папа изнад црквених канона, римски канонисти допуштају, да поједине папе могу дозвољавати и презвитерима свршавати миропомазања, независно од епископа. Coursdroit canon. par l' Abbe André t. 1. Paris 1844. an mot confirmation. У најновије доба, користили су се том папском привилегијом мисионари и језуите у страним земљама. У осталом више умерени канонисти римски, признају ово за несправедљиво, *vid,*

⁵ Дјеј 7.

⁶ Св. Киријан: ер. 73. ad Jubaj. — Златоусти на дела апост. 18. — Августин de bapt. — Јероним: ad Lucifer, cap. 4.

⁷ Constit. Apost. 7. 23.

⁸ Дион. Ареопаг. о цркв. јерарх. 5. — Св. Игњатије Богоносац к смірн. — Тертул. de bapt. cap. XVII. — Јероним ad Lucifer, cap. 4.

О исповеди.

— Емиграција Милана пл. Младеновића богосл. IV. год. —

(Свршетак.)

У исповеди се учимо осим искорењивању греха још и неговању врлина као: скромности, блакости, чистоћи, самоодрицању и пожртвовању. И овде примењује исповед исту методу: поделу рада. Не треба да тежимо од једаред за свим, него треба, да настојимо, да стекнемо једну врлину, па свако вече себе, да испитујемо, у колико смо у истој напредовали. После тога тек да пређемо на другу, па онда редом даље. Тако нам је тек успех зајамчен. Исповед је створила формалну културу душе, која човека врло често доводи до највећег степена побожности.

Но могло би се бојати, да ће непрестано забављање са својим гресима изазвати у души меланхолију и малодушност. Код страшљивих душа се то у ствари и дешава, али код велике већине је баш противно случај. Отуда је поникао код оних народа, који исповед негују, онај мили карактер, који је у један исти мах озбиљан, простосрдчан, присебан и весео — права слика унутарњег душевног мира.

Од тих различитих црта хришћанске физиономије задржаше они, који немају исповеди (н. пр. протестанти) само једну: уздржљивост. Они не познају ни веселости ни срдачности, па чак и њина нешто хладна и укочена уздржљивост нема драж целине.

Из тог душевног самосавлађивања излази још нешто, о чему стари век није ни појма имао, а то је: шта ми означавамо као унутарњу душу. Унутарња душа повлачи се радо сама у себе. Она из вере зна, да у њој Бог станује а по љубави осећа то. Отуда непрестана пажња на себе, отуда непрестана тежња, да се избегне све, што би могло ожалостити божанског госта душе; отуда жеља, да

се задобију све врлине, које ће се њему допасти; отуда онај неизмеран бол при свакој погрешци. Она познаје свога Бога као суревњива Бога; она није мања од Њега и хоће на његову чистоћу, чистоћом, љубав љубављу да одговара. У томе јој исповед много помаже. Јер онај, који увек пости а често се исповеда, стоји увек на великој висини скрушености и чистоће. А како би и било друкчије! Ко непрестано сам у себи налази кривице и уклања из свог срца сваку длачицу са грозничавом брижљивошћу, без престанка се каје, зар тај фактично не мора једном доћи до највећег ступња савршенства?

Можда ћете ми добацити, да се врло многи Хришћани често исповедају, па да се ипак на некима никаква промена не види. Допуштам то. Али шта доказује та појава? Најбоље семе не ће плода донети на земљишту, које је рђаво обрађивано. Најздравија и најснажнија храна многим не користи. Исповед делује само онда, ако је наша сурадња слободна а не из потребе. Само при истинитом и правом кајању наступиће њени чудновати плодови.

А сад нешто још много чудноватије!

Исповед ствара не само Хришћана, извлачи га из глиба порока, да га не ретко уздигне до највиших висина врлине; она ствара и свештеника и чини га господарем душа. Не мислим овде свештеничку исповед, којој се свештеник редовно подвргава као и световњаци; овде мислим исповед, коју свештеник прима и на основу које он постаје душиним судијом.

Протестантски свештеник Песталоци говори: „Реформација је раскинула везу између народа и његовог духовног вође, јер укидањем исповеди онемогућено је вођење душа и у протестантским земљама постао је свештеник професором моралке, који народу држи научне беседе.“ А Кирхоф каже: „Само усменом исповеди може свештеник бити, што би по свом узвишеном позиву требао да буде: саветник, вођа и заштитник душа на духовном пољу.“ Бретшнајдер пак у својој догматици вели: „Укидање усмене исповеди раскинуло је уску везу између пастира и стада. Од пастира постадоше прости проповедници.“

Tamburini praelect. de Ecclesia. 1845. Paris. pars 4. pag. 24. 25. Римо-католички устави, налажући миропозавање епископима, наређују овима, да чешће посећују своје епархије. Concilii. de Tours (1583), — de Bourges (1584), — d' Aix (1585), — de Toulouse (1596) etc. Парохијском свештенству пак наложено је, да побуђује своје парохијане на примање ове тајне.

И Валхер тврди, да су укидањем усмене исповеди исповедници постали прости проповедници.

Исповед, дакле, чини свештеника оцем и пастирем душа и она му даје потребна средства за то. Сад има да руководи душе особитих врлина, које су или из љубави према Богу напустиле све или пак живе у свету као анђели. Какви осећаји обузимају свештеника, кад их чује, где клечећи крај његових ногу, да му у сузама признају и најмање своје погрешке! Но одмах затим долази му прави контраст — право чудовиште — и прича му такве ствари, да мора да се грози. Као човек морао би се грозити и гадити, али то не бива. Ја не знам, какав осећај милостиве љубави овлађује њиме и чини га са свим другим човеком. Он не живи више, него Христос живи у њему.

Мало их је, који не уображавају себи, да би признањем својим пред свештеником навукли на себе његово презирање. Гледећи са тајанствене благодати, то се не да ни замислити; то је метафизичка немогућност. Може ли свештеник презирати и најгорег зликовца, кад пред њим клечи и признаје — исповеда грехе своје? А и зашто би? Јер признати грехе своје значи то исто, што и одрећи их се, унутарње се препородити. А кад се човек препороди заборавља се оно, што је пре било. Што је човек био дубље пао, то ће веће дивљење, поштовање и љубав понићи у срцу свештеника, који је сведок његова препорођења.

Као год што је немогуће прозрети дотичнога, исто је тако немогуће ускратити љубав оним душама, које се Богу враћају. Кад те душе према свештенику показују толико љубави и поверења те му откривају и исповедају своје скривене грехе, како свештеник не би осећао према њима љубави, него да их презре.

Млада браћо! Ако вас нико не узпштује, ако вас се сваки грози и клони, отидите свештенику, клекните пред њега, исповедите му своју кривицу и ви ћете осетити, где на вас прелази тако искрена љубав и поштовање, које само може доћи од Бога, који је створио исповедника и покајника.

Не тврдим, да је то она љубав и поштовање, које је створило печат исповеди то је вишег порекла, оно је божанско. То и самога свештеника задивљује.

Свештеник не осећа ни најмање искушења, да повери коме оно, што му се исповеди. Чим је изашао из исповедаонице он је већ заборавио на све. А кад и кад да га покајници сами не подсети на већ исповеђене грехе, он их се не би сетио. И то је заиста чудновато!

Има свештеника, који се подетиње своје суграђане забављају понављањем старих већ толико пута испричаних догађаја, али никад не рекоше ни речи о ономе, што им је у исповеди саопћено.

Дешава се и таквих несрећних случајева, те који свештеник помери памећу у том јадном стању ода многу тајну, али оно, што му је при исповеди поверено није никад ни један одао.

Има, на жалост, и таквих свештеника који од вере отпадоше, своје достојанство ногама погазише, свет својим цинизмом и дрскошћу у чудо бацају. Сетимо се само француске револуције, која је поред осталих хтела и религију да обори. У редовима верских противника нашло се и свештеника. Но ни један од њих, ма да је тако ниско пао, никад није на ту мисао дошао, да јавно исприча ма и најмањи при исповеди поверени му грех.

Томе се многи за време франц. револуције чудили. Маркиз де Креки пише у својим успоменама: „Заиста је чудо, да сред толиких злочина, које почини франц. револуција, није познат ни један једини случај, да је који отпали свештеник одао преступе, који су му на исповеди поверени.“ Мармонтел у једном свом делу пита: „Како то, да од револуције међу многим и одушевљеним присталицама републиканских начела, усред безбројних ухода и потказивача, којима не беше ни пријатељство ни захвалност, па чак ни крвнине везе свете и неповредљиве, у оно време кад се тражили само изговори, па да свештеници опљачкају и смакну, како то питам, да револуционарним судовима ниједан тужен ниједан свештеник, да је коме одао на исповеди поверене му грехе?“ Свештеници

се савременици франц. револуције потпуно слажу у том питању и виде у томе чудо.

Ето то су, млада браћо, чудновата дела исповеди, која је савршено дело бескрајне љубави а после св. тајне евхаристије најмоћније средство, које је поверио Исус Христос цркви ради испуњења небеске задаће.

Па шта још да Вам кажем? Исповед не само да је припрема светом животу, него она спрема и блажену смрт. Праведник, који се пред смрт исповеди, умире у миру, јер исповед уклања са његове невиности и последњу сенку. Исповед чува грешника на самрти од очајања улевајући му наде на опроштење. А једнима и другима показује исповед над њиховим главама отворено небо, где их очекује бескрајна љубав. Исповед доноси самртнику неисказан мир — блажену смрт

А сад, пре него што завршим, рећи ћу вам још: Ко одбацује исповед и тај се исповеда.

Има их врло много, који одбацују исповед, а први су међу свима читав легион себичњака, који троше своје имање, као животиња свој плен; који се одају разним уживањима а да и не мисле на то, да можда непосредно у њиховој близини људи од глади умиру.

Иза себичњака долазе сладострастници, који се подају сваком рђавом нагону свог поквареног срца и прави су ироји у сладострашћу

Од тих се никад ни један једини не исповеда!

Поред ових никад се не исповедају окорели зликовци и сви они чија је савест сажежена, који тако рећи ни немају савести.

Сви они, који немају савести или који беже од Бога и удаљавају се од вере у Бога, беше од исповеди или се не исповедају онако, као што то св. мати Црква заповеда.

А они, који су верни синови св. матере Цркве православне, којима је савест будна и који за добрим теже, исповедају радо и отворено грехе своје, обећавајући, да ће се у будуће чувати од греха и поправити.

Па којима треба ми да приступимо? Онима, који су ревни синови св. матере Цркве православне, чија је савест будна и који за добрим теже. Јер никад не смемо с ума сметнути, да је исповед ново крштење. А као год што је некрштеноме потребно крштење, исто тако је и исповед потребна крштеноме.

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачној.

(Срп. прав. народно-црквени саборски одбор) имао је своју прву овогодишњу редовну седницу 12, 13, 14. и 15. марта (по ст. к.) под председништвом *Његове Светости* господина патријарха српског *Георгија*, а у присутности преосвећеног господина епископа пакрачког *Мирона*, г. г. архимандрита *Илариона Руварца*, протопрезвитера *Ђорђа Влаговића*, дра *Николе Максимовића* и *Михајла пл. Рогулића*, чланова саборског одбора. Известноци су били г. г. др. *Лаза Секулић* нар. цркв. тајник, за молбено административне, др. *Мих. Полит* фискал нар. цркв. фондова и заклада за правне и *В. Јовановић* главни књиговођа истих фондова и заклада за финансијске и рачунарске предмете; перо је пак водио нар. цркв. тајник уз припомоћ г. *Милана Меанџића* I. бележника саборског одбора.

У првом реду су предузети списи кр. уг. и кр. хрв. слав. далм. земаљске владе. Од тих отписа истичемо отпис преузвишеног господина кр. уг. министра председника; којим је одобрена одлука саборског одбора у предмету финансирања градње нове зграде, у којој ће бити смештена врховна нар. цркв. автономна звања и саборница са побочним просторијама. Даље отпис преузв. г. уг. кр. министра б. и. ј. и, којим није одобрена одлука саборскога одбора ради давања сталне годишње припомоћи из јерарх. фонда у име дотације срп. прав. свештенику у Сантову. У овој ствари подиће се нова представка.

Саборски је одбор узео на повољно знање писмено саопштење *Његове Светости* г. патријарха, да је концем нашега децембра п. г. поднео преставку надлежном месту ради получења превишње дозволе за *сазив нар. цркв. сабора* између Ускреса и Духова о. г. Исто тако је узео саборски одбор на повољно знање писмено саопштење *Његове Светости*, да је

учиниша потребне кораке, да се приведе намени својој *заклада* покојног народног добротвора *Саве Текелије*, која је у другој половини 1900. г. достигла основним писмом обележену висину од 1,100.000 фор. 2,200.000 К.

Наређено је, да се ставе у тецај и уредно издају *припомоћи из јерархијског фонда* у таквим парохијама, где се збила промена у душепопечитељима. А подељено је и три мировинске припомоћи свака са годишњих 800 К. и једна припомоћ од 200 К. једаред за свагда ради лечења.

Саборски одбор имао је и у овој као и у скоро свакој својој седници за последњих година да донесе знатан број одлука, које се односе на *митрополијски свештеничко-удовички мировински фонд*, нарочито пак у обзир на чланство појединих свештеника, на уплату главнога улога, годишњих прилога, 6% камате, приноса новсизабраних душепопечитеља и протопрезвитера; на дозначење мировина и др. Из множине овопредметних одлука види се, да многи свештеници не хају много, да одговоре својим дужностима и обвезама; ма да је неоспорно истина, да неспуњавајући тих својих, мировинском уредбом јасно прописаних дужности и обвеза — само своју породицу доводе у штетан а често и опасан положај, као што се не једном, па и у овој седници. догодило, да удовица и малолетна деца иза покојног свештеника нису могла доћи до уживања мировине односно припомоћи из овога фонда; а то са разлога, што исти свештеник ни за пет година није удовољио одређењима мировинске уредбе, те се морало поступити према §§-има 13. и 14. Заиста је крајње време, да они свештеници, који нису задоста учинили својим обвезама у овом погледу (а таквих није мали број!) што пре своје дужности испуне. Ово је у толико потребније, што је саборски одбор иначе приморан, да употреби строгост самога закона и присилним мерама прибави важности закону, као што је, на жалост, у више случајева већ наређено.

Од ових одлука истичемо нарочито ону одлуку саборског одбора, којим је поводом конкретног случаја а на темељу прев. санкт. текста изречено, да су на подизање и умножење овога фонда, једанпут за свагда, као прилог, дужни уплатити 20 К. сви повоизбрани и правомаћно потврђени душепопечитељи то јест пароси и системизовани парохијски помоћници.

Убирање *верозаконског приноса* и *саборских трошкова* већ годинама задаје много посла свима нар. цркв. автономним властима нарочито пак саборском одбору. На супрот том, да је саборски

одбор већ пре 10 година издао наредбу, коју је каснијим наредбама допунио и разјаснио, да дужне црквене општине свој дуг у верозаконском приносу и саборским трошковима исплате и односно текуће годишње односно трогодишње овопредметне пристојбе редовно уплаћују; а ако нису у стању свога дуга у једаред исплатити, да даду прописану за тај предмет обвезницу, којом би се цркв. општине обвезале, да ће свој дуг исплатити у једнаким полугодишњим обротама, уз 6% камату, најдаље за 10 година — инак су многе цркв. општине догле ствар довеле, да нису својег дуга уплатиле, а нису ни обвезнице издале, услед чега се морала тражити административна оврха. У највише таквих прилика цркв. скупштине, негде цркв. одбори, негде привремена заступства, а негде и сами председници са перовођом обраћају се било путем надлежног епарх. админ. одбора, било пак непосредно саборском одбору, молећи, или да им се даје више годишњи рок за отплату њихова дуга, или да се уплате дуга разреше. Ово последње није властан саборски одбор дозволити; а оно прво налази своје решење већ у горњој наредби од пре 10 година. И такве цркв. општине само проузрокују излишан посао како епарх. админ. одборима, тако и саборском одбору и по врх свега самој цркв. општини односно својим вернима велику материјалну штету; јер надлежне автономне власти нарочито пак саборски одбор не може допустити, да се убирање ових пристојаба учини зависним од променљивих прилика у управи цркв. општина, од незнања или неразумевања, а врло често од нехата цркв. општинских органа, него је приморан у највише прилика сад већ учинити расположење, да се ови дугови путем оврхе истерају, коју свака цркв. општина може са свим лако избећи, ако у кратком року прописно обвезницу изда, на што су дужне цркв. општине већ толико пута позиване.

У овој седници донесено је више одлука, које се односе које на градњу *фондовскога здања у Карловцима* и *епископске резиденције у Новом Саду*, које пак на *оправке епископских резиденција* и саставних им делова. Нарочито пак је донесена одлука у предмету односних уговора за укњижбу права власништва код оног земљишта, на којем је саграђена *фондовско-епископска палата у Будиму*.

Нар. цркв. тајник поднео је и прочитао у седници свој опширни *извештај о раду саборског одбора у години 1899. и 1900.* Податке из тога извештаја не ћемо овде износити, по што је том приликом одлучено, да се подаци о раду саборског одбора како за другу полу, 1897. и за годину 1898,

тако и за ове две последње године, на темељу извештаја нар. цркв. тајника, у овом званичном органу карловачке срп. митрополије што пре на јавност изнесу. Ови подаци изнеће рад саборскога одбора у округлој потпуној слици.

Овом приликом су решене неке питомачке молбенице и прегледане школске сведоцбе питаца неких заклада.

Одлучено је, да се пожурицом позову оне манастирске управе, које рачунски установљених *вишака* годишњих прихода нису унеле у благајницу нар. цркв. фондова и заклада, такве што пре унесу.

Узет је на знање *рад епархијске скупштине пакрачке* с том једном примедбом, да се одлука о трајању мандата скупштинара односно чланова епарх. власти сматра само као предлог нар. цркв. сабору, а за сада законито постојеће стање да нема важности.

Поводом тим, што је саборском одбору пријављено, да је епарх. админ. одбор вршачки одлучио, да се сазове *епарх. скупштина вршачка* уз нове изборе, упозорен је исти на овопредметну наредбу саборског одбора од 23. септембра 1898. бр. С. О. 6917/1684 ex 1898. у погледу сазива епархијске скупштине и односно трајања скупштинарских мандата. —

Фискал нар. цркв. фондова и заклада поднео је саборском одбору на многобројне молбенице своје извештаје, правна мишљења и предлоге. Овде нарочито истичемо извештај, да је парница Ј. Грујића из Н. Сада против нар. цркв. фондова од 80.000 фор. а. вр. и код кр. курије у корист нар. цркв. фондова решена.

Решен је знатан број *угока*. Поводом једног уточног предмета је изречено, да се суспендованој цркв. скупштини (скупштинарима) под суспензијом проведено време не урачунава у њезино службовање т. ј. да се то време не урачунава у трајање мандата.

Донесено је више одлука, које се односе на манипулацију око *сесија нар. цркв. јерархијског фонда*, нарочито је пак донесена одлука, да се позову админ. одборци на поднашање исказа о том како парохијско свештенство стоји са уплатама пореза на своје парохијске сесије. Ово је потребно с тога, што се више пута догодило, да је оставши од претходника велика свота неуплаћена пореза на сесији, сесија потпала под забрану, услед чега нови душепопечитељ, без своје кривице, долази до штетних последица; или је пак неуплаћени дуг пореза просто набачен на тамошњу сесију јерарх. фонда,

ако онде постоји, као што је бивало прилика. По примитку таквих исказа може тек бити саборски одбор у положају, да донесе сходне одлуке.

Установљени су обрасци за вођење манастирских рачуна.

Благајница срп. нар. цркв. фондова и заклада сконтована је најподробније и све је нађено у потпуном реду.

Дозвољено је 60-орици молитеља 89.000 К. као хипотекаран зајам.

У овој је седници решено преко 500 предмета.

Разне белешке.

(Међународни конгрес римо-католичких учењака у Минхену). У римо-католичком свету скупљају се с времена на време т. з. „међународни конгреси католичких учењака.“ Сврха им је врло важна, на име с времена на време упознавати се, у каковом одношају стоји наука спрема религије, знања к вери. Такав конгрес састао се крајем прошле године у Минхену. На њему беху познати представници науке са свих страна римокат. света. Само место одбора његова — у Минхену, центруму рада знаменитог Делингера — давало је повода многим да мисле е ће на конгресу бити потегнуто вољно питање о незнаности поучне мисли од спољашњих притисака, од којих тако силно пострадаше недавно многи најдаровитији представници науке. Али наде се не испунише. Није данас време томе, да се могу очекивати озбиљни покрети у томе правцу. Конгрес се држао врло коректно спрема непогрешивог авторитета римске цркве. Тон конгреса потпуно је био одређен следећим изразима пристраног говора проф. Гранерта: „Ми се не смејемо дотицати светих догмата цркве. Ми ћемо се ограничити оним делом природнога знања, у ком је човеку и уму остављено да не може постизати извесне успехе. Али ми не ћемо просто веровати у извесне резултате научних истраживања, већ мислимо такође, да како у интересу личности, тако друштва и државе мора постојати одређена и стално авторитетна хришћанска философија.“ — Но ипак преданост цркви није сметала конгресу да обрати пажњу на неке слабе тачке у савременом римском католицизму. Професор Лосен из Кенигсберга на основу официјелних дата показао је, да римокатоличка ученост свуда знатно уступа протестантској, и тамо, где се у смешаним универзитетима срастају професори обе вероисповеди, обично су бољи и снажнији протестантски учењаци.

Рад. Гр.

(Покојни епископ Лондонски Крејтон). Енгле-

ска штампана непрестано оплакује недавно умрлог Лондонског епископа Крејтона, чија рана смрт оставила је уангликанској цркви празнину, коју ће тешко попуњити бити. То је био врло образован и учен човек, који до посвећења за епископа сав погружен беше у науку — писао је цела учена истраживања и шта више издавао нарочити историјски журнал „Енглеско Историјски преглед“, који препун беше специјално ученим радовима. Њему жао беше растати се с том службом науци и с тога с тешком муком примио се епископског чина. „Ја ни мало не жељах постати епископом, говорио је он касније, и био сам срећан са својим књигама.“ Према је после са својственом му енергијом заузео се и за епископску службу, али та служба, нарочито после премештаја његова у Лондон, коначно је одузела му све слободно време и није му дала да се бави науком, услед чега и остаде недовршен његов капитални рад „Историја папства у периоду реформације. Па како би могло бити и говора ту о науци, када је он као епископ Лондонски преко године имао да одржи средњим бројем до 288 говора, проповеди и других јавних речи? Осим тога он је заседао у „безбројној“ множини разноврсних комисија и сваког дана имао да отпрати по 60 писама и разних папира, што је чинило до 20.000 годишње. Плату је примао из државне благајне у износу 10.000 фунти стерлинга т. ј. око 100 хиљада форинти, али услед многобројних сваковрсних молби од стране добротворних и других друштава и појединих молиоца није му не само ништа од плате остајало, већ је ради тога често се и задуживао. По мишљењу енглеског листа „The Church Times“ покојни епископ Крејтан близак је био идеалу енглеског епископа и у истину најпопуларнији у Енглеској прелат данашњег времена.

Рад. Гр.

Штованом Госп. Лују Таушу у Н. Саду.

Потписани у име грчко-католичке црквене општине Новосадске овим изјављујемо, да смо са Литијама, кандилама, полијелејима, одеждом, петохљебницом, и другим код Вас нарученим црквеним утварима сасвим задовољни. Заиста осведочени смо, да су споменуте ствари од Вас уз тако јефтину цену набављене, да се код других фирма то није могло набавити. — Стога Вашу честиту фирму, свим црквеним општинама најтоплије препоручамо. 21 2—3

У Новом Саду дне 6. (16. марта) 1901.

Емилијан Губаш

Емилијан Коцаков

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

М. Ш. О. Бр. 9. 1901

5—6 15.

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај за учителицу при ново-отвореној трећој школи у Бач-Кули. —

С овим стечајем скопчана су следећа берива: у име редовне плате 680 круна годишње; 80 круна у име огрева; 12 круна за паушал; 10 круна за кречење стана, и напосок 120 круна у име стана, на које изабрата, да у случају општина стан у нарави сазида, губи право. — Дакле, укупно свега 902 круне, које ће имати месечно у напред из Cultus благајне ове општине примати. —

Изабрата ће обучавати онај разред или разреде, који јој школ. одбор додели.

Осим означених дужности у Школ. Уредби од 1872. год. дужна ће иста бити са свом женском школ. децом од II-ог до VI. раз. како ручни женски рад тако и наук о кућарству обдржавати двапут недељно. —

Општина жели, да се свака кандидаткиња лично прикаже. —

Рок стечају истиче закључно 1. априла 1901. г.

Из седнице месног Школ. Одбора, држане у Бач-Кули 15. фебруара 1901. године. —

Петар Окановић
перовођа.

Јоца Боговац
школ. председник.

Бр. 65/901.

22 2—3

СТЕЧАЈ.

На место срп. нар. вероисп. учитеља у Немету пошта Gyertyámos (Торонтал) са следећим беривима, 1., у име плате 600 круна; 2., у име депутата (24 кибли жита, рачунајући у 20 метара 12 К и 12 кибли кукуруза рачунајући у 5 м. по 8 К) 160 К, све месечно у напред; 3., из задужбине Стевана пл. Дамаскина, којем рукује вис. кр. уг. мин. наст. и цркв. дела и које може само изабрани учитељ уживати, годишње по 100—120 к. 4., 8 метери дрва за учитељски огрев, 5., у име држања пошторне школе 2 ланца ораће земље, на које има све трошкове учитељ сносити. 6., прописан стан са баштом, 7., петогодишњи доплатак од 100 К годишње.

Дужности и квалификација прописана; рок стечаја шест недеља после првог уврштења.

Из седнице м. шк. одбора у Немету држане 8. (21.) марта 1901. год.

Сима Радулов.
председник

ДРУГИ ОГЛАСИ

СТЕВА ПИСАРЕВИЋ

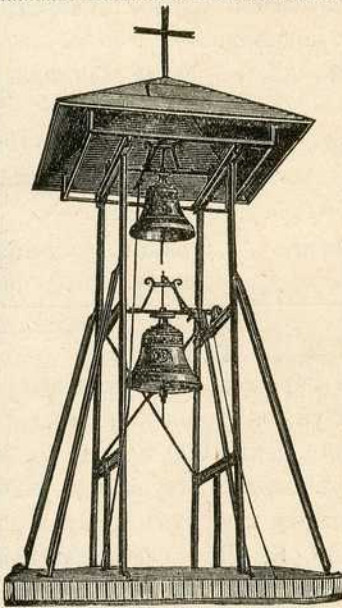
искључиво свештеничког одеда кројач

Дунавска ул. бр. 20. **НОВИ САД** Дунавска ул. бр. 20.

Узимам особиту част, впреч. господи свештеницима правосл. српским, до знања ставити и препоручити им своју радњу и израду сваковрних хаљина свештеничких по нај укуснијем кроју, и добром шаву, а такођер снабдео сам се добрим и правим шт. фовима: дубла, камгарна, алапјана и листерта. — Израђујем још камилавке од чохе и кадифе од којих имам увек у приправно-

сти зготовљених. — Нарочито наглашујем овде, да израђујем све ствари много јефтиније, него тек што би се исте израдиле примљене од посредника. Још ми је напоменути, да нисам никога опуномоћио да прима у моје име послове за моју радњу, као и то да сам послове и наруџбине непосредно примам од пошт. муштерија.

19 4-7

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са крумом од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована **патентирана са отвореним одушкама провиђена звона,** која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Дале препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

8 — ex 1901.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом таџаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.